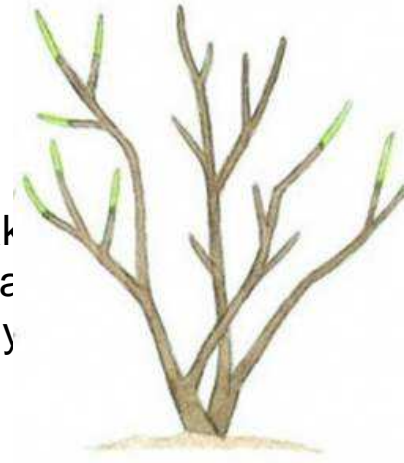

Cserjék

Mi a cserje?

A cserje vagyis a bokor, rendszertanilag a lágyszárúak és a fák között helyezkedik el. A lágyszárúaktól eltérően fásodó, a talajon elágazó hajtásokat hoz. A fától abban különbözik, hogy nincs törzsre és koronára tagozódó része.

A cserje

Mi a fásodás?

A növények vázanyaga a jól ismert cellulóz. A fásodás annak köszönhető, hogy a növényi sejtek cellulózfalába úgynevezett ligninek épülnek be. A ligninek fásodást kiváltó hatását a vasbetonnal lehet jól szemléltetni. A beton szerepét a lignin, míg a vas szerepét a fonál alakú cellulóz játssza. A fásodott sejtfaalak nagy mértékben nyomás és húzásállóak, ami lehetővé teszi, hogy a fás növények hihetetlen magasságokat érjenek el (pl. a mamutfenyő több mint 100 m magas is lehet).

Fává válhat-e a cserje?

Igen, bizonyos fajták ideális körülmények között (napos, nedves és tápanyag dús területeken) fákra jellemző méretűek és alakúak lehetnek. Ilyen pl. a közönséges mogyoró vagy a fekete bodza is. A tanösvényünk egyik büszkesége az ezen ismertető tábla mellett található három, fává cseperedett húsos som.

A húsos som virága, levele és termése

Mekkora a legkisebb és a legnagyobb cserje?

A magashegyekben található törpebenge (ld. ábra) magassága csak kb. 1 cm. A legnagyobb cserjék fákká növekednek és akár a 30 m magasságot is elérhetik (pl. különböző fűzök: kosárcötő fűz, ezüst fűz).

Törpebenge
(magashegységi faj)

Ezüst fűz

Sok cserjefaj él Felsőörsön?

Igen, a cserjék sok fajának van képviselője Felsőörsön, mivel bőven vannak száraz és nedves élőhelyeink is. Cserjéink főbb csoportjai:

- 1) A leggyakoribbak a nyáron zöldellő, **nagy levelű cserjék**. Ezek útszéleken, erdőszéleken és nedves helyeken élnek. A tanösvényen látható közülük: mogyorós hólyagfa, közönséges mogyoró, csíkos kecskerágó, csertömörce stb.
- 2) **Tövises cserjék** a napsütötte, száraz hegyoldalokban élnek (pl.: kökény).
- 3) **Tűlevelű cserjék**. Ezek közül a szárazságtűrő boróka található meg szép számmal a környék erdőszélein, amely az egykor legeltetett területeken ütötte fel a fejét.
- 4) A **félcserjék** átmenetet képeznek a valódi cserjék és a lágyszárúak között. Ilyen pl. a levendula és a kakukkfű.
- 5) Cserje alakú **félparaziták**. Nálunk található képviselője a fák koronájában található fagyöngy.
- 6) Elfásodott **kúszónövények** (pl.: szőlő, erdei iszalag, borostyán)

**Mogyorós
hólyagfa**

Kökény

Boróka

Fagyöngy

Borostyán

Hol találhatóunk cserjéket?

Cserjék főleg az erdők, utak, legelők és sédek mentén találhatóak, ahol szegélycserjést alkotnak. Bokorerdő csak a tápanyagban szegény, vízhiányos, meredek lejtőkön és mészből gazdag területeken jön létre (pl. karsztbokorerdő). A művelésből kivont elhagyott területeket a cserjék foglalták el, de a meredek napsütötte domboldalak egy részén is ők alkotják az uralkodó faunát.

Karsztbokorerdő

Mi a cserjék szerepe a természetben?

A cserjések állatoknak nyújtanak táplálékot és menedéket. A madarak előszeretettel fészkelnek bennük, és hatásuk van a táj vízháztartására és mikroklímájára is.

Veszélyeztetettek-e a cserjék?

Sajnos igen. Az intenzív erdőművelés és a mezőgazdasági tevékenység számára a bokros részek hasznát nem hozó területek. Így ahol tudják, megpróbálják a bokros részeket felszámolni.

E tevékenység súlyos következménye, hogy a területek növénytársulásai fajokban elszegényednek, romlik a mikroklíma, talajerózió és elsivatagosodás lép fel. Az elmúlt évtizedekben a kipusztulás szélére került számos egykor gyakori cserjefaj is (pl. boroszlánok, boróka, homoktövis, kecskefűz stb.).

Cserjeirtás a mezőgazdasági terület határán

Miről ismerjük fel a cserjefajtákat tavasszal?

A cserjék tavaszi ébredését először virágaik, majd leveleik jelzik. A virágzás időpontja fajról fajra változik. A bokrok virágainak színe és formája is egyedi.

Az első virágot hozó faj a **közönséges mogoró**, amely már január végén elkezd hozni barkáit. Öt-hat centiméter hosszú, sárgásbarna, összetett porzós virágzatai 1-4 tagú csoportokban nyílnak már a tél végén. Termős virágait rügpikkelyek környezik. A másik tél végén és kora tavasszal virágzó növény-család a **fűzfélék**, virágaikat barkájukról könnyű felismerni. Tavasszal a kiéhezett méhek első eleségét a fűzek virágai jelentik. Márciusban kezd virágozni a **kökény** is. Fehér, mandulaillatú virágai lombfakadás előtt, a hajtások csúcsán nyílnak. Hasonlóan fehér virágú az **egybibés galagonya**. A mindenütt gyakori **vadrózsa** virágzása ugyan csak júniusban kezdődik, de könnyen felismerhető tavasszal is a ruhánkba könnyen beakadó tüskéiről.

Barkák a mogorófán

Fűz barkavirágzattal

Virágzik a kökény

Virágzó galagonya

Vadrózsa virága

Typical shrubs of the trail

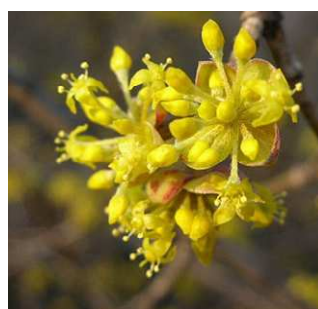
Common ivy
Közönséges borostyán
Hedera helix

Old man's beard
Erdei iszalag
Clematis vitalba

Blackthorn
Kökény
Prunus spinosa

European cornel
Húsos som
Cornus mas

Common hazel
Európai (közönséges) mogyoró
Corylus avellana

Single-seeded (common) hawthorn
Egybibés galagonya
Crataegus monogyna

